

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τουριστική Οικονομική

Ενότητα #9: Οικονομική ανάλυση, συναλλαγματικές εισπράξεις και επιδράσεις στο ισοζύγιο πληρωμών

Ευάγγελος Τζουβελέκας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

- Πώς επιδρά ο τουρισμός σε μια οικονομία;
- Συνδέεται ο τουρισμός με άλλους κλάδους;
- Πώς επιδρά ο τουρισμός στο ισοζύγιο πληρωμών;

Περιεχόμενα ενότητας

- Οικονομικές επιδράσεις του τουρισμού
- Οικονομικοί κλάδοι σχετικοί με τον τουρισμό
- Τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις
- Τουρισμός και ισοζύγιο πληρωμών

Οικονομικές επιδράσεις του τουρισμού

- Σφαιρικές οικονομικές επιδράσεις
- Μερικές οικονομικές επιδράσεις
- Εξωτερικές επιδράσεις

Σφαιρικές οικονομικές επιδράσεις

- Αναπτυξιακή πολιτική
  - Επιδράσεις στην εθνική οικονομία
  - Επιδράσεις στην εξωτερική εξάρτηση και στη νέα διεθνή οικονομική τάξη
- Μεγέθυνση των παραγωγικών τομέων
  - Επιδράσεις στην παραγωγή
  - Επιδράσεις στην απασχόληση

Μερικές οικονομικές επιδράσεις_1

- Εξωτερικός τομέας
  - Επιδράσεις στο ισοζύγιο πληρωμών
  - Επιδράσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες
  - Επιδράσεις στην πραγματική αξία των συναλλαγών
  - Επιδράσεις στην προσφορά χρήματος και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του

Μερικές οικονομικές επιδράσεις_2

- Δημόσιος τομέας
  - Επιδράσεις στις δημόσιες εισπράξεις
  - Επιδράσεις στις δημόσιες δαπάνες
- Σταθερότητα των τιμών
  - Επιδράσεις στον πληθωρισμό
  - Επιδράσεις στις ανατιμήσεις της αξίας της γης

Μερικές οικονομικές επιδράσεις_3

- Αμεροληψία του συστήματος
  - Επιδράσεις στη διανομή των εισοδημάτων
- Ορθολογική οργάνωση του χώρου
  - Επιδράσεις στην περιφερειακή ανάπτυξη
  - Επιδράσεις στην υπαιθρο χώρα
  - Επιδράσεις στις δημογραφικές μεταβολές

Εξωτερικές οικονομικές επιδράσεις

Σε ατομικό επίπεδο

- (+) Νέα δίκτυα μεταφορών
- (+) Νέες εγκαταστάσεις διακοπών/αναψυχής, νέα καταστήματα
- (+) Αύξηση της τιμής των ακινήτων
- (-) Μείωση της αξίας των ακινήτων
- (-) Πληθωριστικές τάσεις

Σε επίπεδο δημόσιων αρχών/τοπικής αυτοδιοίκησης

- (+) Αύξηση φορολογικών εσόδων
- (-) Συντήρηση εγκαταστάσεων τουριστικού ενδιαφέροντος

Εξωτερικές κοινωνικές επιδράσεις

Σε ατομικό επίπεδο

- (+) Βελτίωση συστήματος υγείας
- (+) Βελτίωση εκπαιδευτικού συστήματος
- (-) Αύξηση κυκλοφοριακού φόρτου
- (-) Αύξηση εγκληματικότητας
- (-) Ανάπτυξη της πορνείας

Σε επίπεδο δημόσιων αρχών/τοπικής αυτοδιοίκησης

- (+) Ανάπτυξη πολιτιστικών αξιών
- (-) Πρόσθετες υπηρεσίες αστυνόμευσης, υγιεινής, ασφάλειας

Εξωτερικές περιβαλλοντικές επιδράσεις

Σε ατομικό επίπεδο

- (+) Ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης
- (-) Αλλοίωση φυσικού περιβάλλοντος
- (-) Ατμοσφαιρική ρύπανση
- (-) Ηχορύπανση
- (-) Ρύπανση των υδάτων

Σε επίπεδο δημόσιων αρχών/τοπικής αυτοδιοίκησης

- (+) Προστασία χλωρίδας και πανίδας
- (-) Καταστροφή χλωρίδας και πανίδας

Κύριοι οικονομικοί κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό_1

Μεταφορές

- Μεταφορικές εταιρείες
  - Αεροπορικές (κανονικές και τσάρτερ)
  - Ναυτιλιακές
  - Σιδηροδρομικές
  - Ενοικιάσεις αυτοκινήτων
- Παραγωγή υλικών και υποδομών μεταφορών
  - Αυτοκινητοβιομηχανία
  - Αεροναυπηγική
  - Εταιρείες κατασκευής δημοσίων έργων

Κύριοι οικονομικοί κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό_2

Καταλύματα

- Ξενοδοχειακές εταιρείες
- Διαμερίσματα διακοπών & Ενοικιαζόμενα δωμάτια
  - Εταιρείες πώλησης ακινήτων
  - Εταιρείες ενοικίασης
  - Τράπεζες (δάνεια)
- Κατασκευαστικές εταιρείες
- Παραγωγή τουριστικού εξοπλισμού

Κύριοι οικονομικοί κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό_3

Διατροφή

- Εστιατόρια
- Καταστήματα ειδών διατροφής
- Βιομηχανίες ποτών και τροφίμων
- Παραγωγή ποτών και τροφίμων
- Διανομείς

Κύριοι οικονομικοί κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό_4

Αναψυχή

- Αθλητικές δραστηριότητες
- Παραγωγή θεαμάτων
- Ξεναγήσεις
- Παραγωγή αθλητικού εξοπλισμού
- Παραγωγή οπτικοακουστικών μέσων
- Εκδόσεις τουριστικών βιβλίων και περιοδικών

Δυσχέρειες οικονομικής ανάλυσης

- Πολυεπίπεδες διακλαδικές σχέσεις του τουρισμού, με συνέπεια εσφαλμένες εκτιμήσεις
- Κοινή πρακτική αποτελούν οι επονομαζόμενοι «**Δορυφόροι Λογαριασμοί Τουρισμού**» στους εθνικούς λογαριασμούς των χωρών: δυσχέρειες εφαρμογής ενός κοινά αποδεκτού μοντέλου
- Πρόβλημα συλλογής στατιστικών δεδομένων

Τύπος Διεθνούς Ταξινόμησης των Τουριστικών Δραστηριοτήτων

$$P_t + M_t = C_t + I_t + X_t$$

C_t : Τουριστική κατανάλωση

P_t : Τουριστική παραγωγή

I_t : Τουριστικές Επενδύσεις

X_t και M_t : Συναλλαγές με τον υπόλοιπο κόσμο

Υιοθετήθηκε προσωρινά και από την αρμόδια επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών (1993)

Μικτές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις

Εισπράξεις που προέρχονται από την πώληση αγαθών και υπηρεσιών στους διεθνείς τουρίστες κατά τη διάρκεια παραμονής τους εντός της χώρας υποδοχής.

Μέθοδοι εκτίμησης:

- Άμεση
- Έμμεση

Άμεση εκτίμηση μικτών συναλλαγματικών εισπράξεων

Βασίζεται στις πληροφορίες που παρέχονται από τους ίδιους τους τουρίστες μέσω της **μετατροπής των ξένων τραπεζογραμματίων στο νόμισμα της χώρας υποδοχής**, και συγκεντρώνονται από τις κεντρικές τράπεζες καθώς και από τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ή παρόμοιους οργανισμούς.

Προβλήματα άμεσης εκτίμησης

- Μεταφορά ξένων τραπεζογραμματίων από μετανάστες
- Δαπάνες από μέλη ξένων στρατιωτικών δυνάμεων
- Συναλλαγές που δεν υπόκεινται σε εγγραφή όπως οι συμψηφισμοί μεταξύ ιδιωτών:
  - Διεθνείς τουρίστες χρησιμοποιούν το εθνικό τους νόμισμα
  - Μεταξύ οικογενειών διαφορετικών εθνοτήτων όταν μέλη της μίας φιλοξενούν μέλη της άλλης
  - Συναλλαγές μεταξύ ground operators των χωρών υποδοχής και Tour-Operators των χωρών προέλευσης
  - Ευρύτατη χρήση πιστωτικών καρτών

Έμμεση εκτίμηση μικτών συναλλαγματικών εισπράξεων

Η μέση ημερήσια δαπάνη ενός αντιπροσωπευτικού διεθνούς τουρίστα πολλαπλασιαζόμενη με τον αριθμό των διανυκτερεύσεων.

Οι έμμεσες εκτιμήσεις συχνά παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις από την πραγματικότητα, που οφείλονται στην εγγενή ρευστότητα του τουριστικού φαινομένου.

Καθαρές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις

Ισοδυναμούν με τις καταγεγραμμένες μικτές συναλλαγματικές εισπράξεις εάν αφαιρεθούν οι συναλλαγματικές δαπάνες που έγιναν για την επίτευξή τους.

Εξαρτώνται από **παράγοντες** όπως:

- Η βιομηχανική δομή της χώρας υποδοχής
- Ο τύπος του πραγματοποιούμενου τουρισμού στο εσωτερικό της χώρας υποδοχής

Τουριστικές συναλλαγματικές δαπάνες

Εκφράζονται με τη μορφή **συναλλαγματικών εκροών**:

- Εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών που απευθύνονται στην τουριστική κατανάλωση
- Εισαγωγή τουριστικών εξοπλισμών
- Αμοιβές σε συνάλλαγμα διεθνών τουριστικών παραγωγών (π.χ. δαπάνες διαφήμισης στο εξωτερικό, αμοιβές αλλοδαπού προσωπικού)
- Επαγγελματική κατάρτιση στο εξωτερικό
- Διοικητικές δαπάνες σε συνάλλαγμα

Διεθνής τουρισμός και ισοζύγιο πληρωμών

- Για πολλές χώρες ο διεθνής τουρισμός κατέχει σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών
- Ισοζύγιο πληρωμών είναι ο λογαριασμός στατιστικών εγγραφών των πραγματοποιούμενων συναλλαγών των κατοίκων μιας χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο

Εγγραφές στο ισοζύγιο πληρωμών

- Ο διεθνής τουρισμός αφορά τους λογαριασμούς:
  - Τρεχουσών συναλλαγών
  - Κινήσεως κεφαλαίου
- Οι τουριστικές συναλλαγές επηρεάζουν τις κατηγορίες:
  - «Εμπορεύματα» (χρεώσεις για καταναλωτικά αγαθά, χρεώσεις για τουριστικούς εξοπλισμούς)
  - «Υπηρεσίες»

Κατηγορία «Υπηρεσίες»

- «Ταξίδια»
  - Η κατηγορία όπου **απεικονίζεται κυρίως** ο τουρισμός
  - Περιλαμβάνει, στην πίστωση, δαπάνες διεθνών τουριστών στη χώρα υποδοχής και, στη χρέωση, δαπάνες των κατοίκων της στο εξωτερικό.
  - Δαπάνες για κατάλυμα, οινοποτοτροφοδοσία, αναψυχή, μετακινήσεις στο εσωτερικό της χώρας – όχι διεθνείς μετακινήσεις.
- «Μεταφορές»
- Εισοδήματα εργασίας
- Εισοδήματα κεφαλαίου (π.χ. ξένες επενδύσεις)
- Κινήσεις κεφαλαίου (π.χ. χρηματοδότηση υποδομής)

Χώρες με θετικό υπόλοιπο τουριστικού ισοζυγίου

- Ευρωπαϊκές μεσογειακές χώρες
- Ανεπτυγμένες χώρες με σημαντικό τουριστικό τομέα (π.χ. Αυστραλία, Μ. Βρετανία)
- Χώρες της Καραϊβικής
- Αναπτυσσόμενες χώρες με σημαντικό τουριστικό τομέα (π.χ. Τυνησία, Μεξικό, Ταϊλάνδη)
- Αναπτυσσόμενες χώρες με μικρό ποσοτικά τουριστικό τομέα, που όμως συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών

Χώρες με αρνητικό υπόλοιπο τουριστικού ισοζυγίου

- Χώρες με υψηλό βιοτικό επίπεδο αλλά άσχημες κλιματολογικές συνθήκες (Γερμανία, σκανδιναβικές χώρες, πετρελαιοπαραγωγές χώρες του Κόλπου)
- Υπανάπτυκτες χώρες με ανυπαρξία τουριστικής υποδομής και ανωδομής (χώρες Δυτικής, Κεντρικής και Ανατολικής Αφρικής)

Προτεινόμενο μοντέλο (ΠΟΤ)

Χρέωση

- Δαπάνες (en amont)
- Επιτόπιες δαπάνες
- Δαπάνες μεταφορικών μέσων
- Δαπάνες (an aval)

Πίστωση

- Χρηματοδοτικά έξοδα
- Εμπορεύματα
- Υπηρεσίες
- Εμπορεύματα
- Τοπικές μεταφορές
- Τόκοι
- Αποπληρωμές κεφαλαίων

Περίληψη ενότητας #9

- Οι οικονομικές επιδράσεις του τουρισμού διακρίνονται σε σφαιρικές, μερικές και εξωτερικές (οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές).
- Οι κύριοι οικονομικοί κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό είναι οι μεταφορές, τα καταλύματα, η διατροφή και η αναψυχή. Η διακλαδικότητα του τουρισμού συνεπάγεται δυσχέρειες στην οικονομική του απεικόνιση. Κοινή πρακτική αποτελούν οι λεγόμενοι «Δορυφόροι Λογαριασμοί Τουρισμού».
- Μικτές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις είναι αυτές που προέρχονται από την πώληση αγαθών και υπηρεσιών σε διεθνείς τουρίστες. Εάν αφαιρεθούν οι σχετικές συναλλαγματικές δαπάνες (συναλλαγματικές εκροές), προκύπτουν οι καθαρές τουριστικές συναλλαγματικές εισπράξεις.
- Ο διεθνής τουρισμός κατέχει συχνά σημαντικό ρόλο στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών. Οι σχετικές εγγραφές θα αφορούν τους λογαριασμούς τρεχουσών συναλλαγών και κινήσεως κεφαλαίου, με τις τουριστικές συναλλαγές να υπάγονται κυρίως στην κατηγορία «ταξίδια».

Βιβλιογραφία ενότητας #9

- Durand H., Guirand P., Spindler J. (1994), *Economie et politique du tourisme*, Ed. LGDJ, Paris.
- Bull A. (1991), *The economics of travel and tourism*. Pitman Publishing, London.
- OMT (1977), *Le Tourisme et la balance des paiements*. Madrid.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης